

Ўзбекистон

adabiyoti va san'ati

ЎЗБЕКИСТОН АДАБИЁТИ ВА САНЬЯТИ

Haftalik gazeta • 1956-yil 4-yanvardan chiqa boshlagan

e-mail: uzas@b2c.uz

2011-yil 1-aprel • №14 (4101)

“БУ КАМОЛОТ ГОҲИ НАЗМГА МАЙЛ ҚИЛУР...”

Соҳибқирон Амир Темурнинг илм-фангага ҳомийлиги исботини топган ҳақиқатидир. Синчилаб кузатилса, илм-фан, тарих, маънавиятга чанқоқлик ва интилиш Соҳибқироннинг наслида борлигини кўрамиз, зоро, бу хислат унинг авлодларига ҳам ўтгани жаҳон маънавияти тарихида шёни диккат ҳодисага айланди.

Амир Темур авлодларининг маънавиятга, имла, ижоди майилиги, дарҳоқиқат, кишини ҳайратга солади. Уларнинг орасида олим, шоир, муаррих, хаттот, наққош, мусаввир, меъмор, бастакор, ҳомий, саҳифа, заркор ва бошқа зиё вакиллари бор. Бу маънода ҳам буюк бобомизга худо берган эди! Шуниси ҳайратланарлики, дунёда бирон подио ёки ҳукмид ўзининг шундай илму маърифат, бадий ижодиднинг ёрқин намояндлари бўлган, жаҳон маданиятига улкан хиссалар кўшган ўғин-байрабарлари, авлодлари билан Амир Темурга тенглаша олмайди.

Аввало, Соҳибқироннинг ўзи илму маърифат аҳли билан, фозилу донишмандлар билан сұхбатлар куриши яхши кўрарди. Тарихни, айниска, Турон ва Эрон тарихини яйрича эъзозларди. Тарих ҳақидаги китобларни ўқиши, нақлар тинглашни жуда ёқтиради. “Темур тузуклари”ни авлодларига дастурламал килиб қолдиргани ҳам жаҳон тарихида ўхшиши кам учрайдиган ходиса. Унинг араб аломаси Ибн Халдун билан учрашуви дунёда машҳур. Маънавият руҳи унинг хонадонида хукмрон эди, барча маърифат хавосидан нафас оларди. Алишер Навоий “Мажолис ун-нафоио” асарида Амир Темур ҳақида ёзган қўйидаги сўзлари буюк бобомизнинг маънавиятнинг ўзини ҳақида аниқ, тасаввур беради. Аввало, шоир Соҳибқиронни “нағислар” яъни сўз ва замъ соҳиблари сефига киомтиб, еттинчи маъжисни Амир Темур номи билан бошлашининг ўзи дикката сазовор ҳодисадир ва чукур рамзий маънога эгадир! “Хокони жаҳонгир Соҳибқирон, яъни (Амир) Темур Кўрагон, — деб ёзиш Алишер Навоий, — агарчи назм айтмоққа илтифот кўлмайдурлар, аммо назм ва насрни андок хўб маҳал ва мавкеяда

ўқубудурларким, анингдек бир байт ўқуғони минг байт айтгонча бор...”.

Соҳибқирон топшириғига биноан ўғли Мироншоҳ Мирзо ўқиб ўрганиши учун Ибн Асирининг “Ал-комил фи-т-тарих” асарини Нахмиддин исмли олим таржими қилиб беради. Бу шунга маънавий эҳтиёж борлигини кўрсатувчи далилларидир.

Шоҳруҳ Мирзо ҳам илм-фангага катта аҳамияти қарабиб, Улуғбек Мирзо, Иброҳим Султон, Бойсунгур Мирзо сингари фарзандларига илм-фан,

Соҳибқирон Амир Темур таваллудининг 675 йиллиги

маънавиятни ривожлантиришда кенг эркинликлар берган. Салтанатда илм-фан ривож топиб, унинг ҳимматидан кўллаб таникли олимлар, шоирлар баҳркаманд бўлишганд. Ҳофизи Абрӯ, Фасих Ҳавоғий, Сайд Аҳмад Мирзо, Марьоф Багдодий, Абдураззок Самарқандий сингари тарихчи, шоир ва ҳаттолар бу ерда ижод килишган.

Валиаҳад шаҳзода, набира Муҳаммад Султон ибн Жаҳонгирни имла чанқош, хаттот, ҳомий, китобат санъатини эгаллаган шаҳс сифатида таърифлайдилар. У хонаҳоҳ ва мадраса курдиган. Афуски, умри, қисса, бўлиб, ўзиланган нияятларни юнайтичча қолиб кетган. Бир манбада ўқиган ёдимки, Муҳаммад Султон ваот этгандан кейин, унинг Куръони каримдан кўчирган нусхаси, курол-аслаҳлари, совути ва бошқа анъомлари мақбара деворига илиб кўйилган экан.

Давоми учинчи саҳифада.

АНГЛАДИМКИ, ОЛАМДА ЮРТ ТАНҲО, ВАТАН ТАНҲО...

Ҳалқимиз маънавиятини юксалтириш, ёш авлодни Ватанга муҳаббат, миллий ва умумисоний қадриятлар руҳида камол топтиришада бадий адабиётнинг ўрни ва аҳамияти бекиён. Президентимизнинг “Юқсан маънавият — енгилмас куч”, “Адабиётга ўтибор — маънавиятга, келажакка ўтибор” асарларида адабиётнинг, ижодкорларнинг жамиятдаги ўрни ва таъсирига юқсан баҳо берилган. Миллий адабиётни равнав топтириш борасида ёзувчилар, адабий жамоатчилик зиммасидаги долзарб ва-зифалар алоҳидаги таъсиландган.

Миллий ва умумисоний қадриятлар ривожига, ҳалқимиз маънавиятини юксалтиришга бетарор ижоди билан ўз хиссасини кўшиб юллаётган суз санъаткорлари сафида таваллудининг етмиш йиллиги нишонланадиган Абдулла Ориповнинг ҳам муносиб

ўрни бор. Шоирларни бошдан кечирган жафоқаш ҳалқимизни улупловчи, эрк ва озодлик соғиничига йўғрилган, эндилиқда эса истиқлони тараннум этадиган кўпдан-кўш шеър ва қўшиклири мухлисларга ёд бўлиб кетган.

Шеърият байрами

25 марта куни Ўзбекистон маданиятига таъсирига юқсанган ижоди билан ўз хиссасини кўшиб юллаётган суз санъаткорлари сафида таваллудининг етмиш йиллиги нишонланадиган Абдулла Ориповнинг ҳам муносиб

лар, жамоатчилик вакиллари, талабалар, шоирнинг шоғирдлари ва кўп сонли адабиёт мухлислари тўпланди.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Давлат музлаҳатчилиси Х.Султонов Президентимиз Ислом Каримовнинг Абдулла Ориповга саъимий табриклини етказди ва эсадлик совбасини топтириди.

Ижодий кечада сўзга чиқкан Ўзбекистон Каҳрамони, Ҳалқ шоири Эркин Воҳидов, филологиянни доктори Тўра Мирзаев, Ўзбекистон ҳалқ артисти ёқуб Ахмедов, Ўзбекистон ҳалқ шоир Махмуд Тоир, Зуфига мукофоти сориёндори Зебо Нурумона ва бошқашор шоир асарларида она юрт, озодлик, истиқолимиз ўти сатрларда тараннум этилганини, тинч-осоишига ва фаровон ҳаётимизни асрар-авайлашчик зуғу ишларга давлат ўзининг ёрқин ифодасини топтаганини алоҳидаги таъқидладилар. Ҳенада таникли санъаткорлар ижорисида шоир шеърлари билан айтиладиган қўшиклиар янгради.

Давоми иккинчи саҳифада.

ЁШЛАР МУШОИРАСИ

таб ўқувчиси Моҳинур Усмонова бошлаб берди. Унинг “Баҳор”, “Саёҳат”, “Ким гўзалроқ”, “Онамга” деб номланган машҳлари даврага илик кайфият олиб кирди.

Янгиерд Руҳшона Ашуррова, гулистонлик Шоҳида Ҳушиева, Ўзбекстоң Килич, Фарруҳ Ҳасанов, Сардор Салҳоводиев, Димлурод Даўт, Ботир Бек, Бобур Йўлдошев каби тўғарак қатнашчилари ўқиган шеърлар ҳам йигилганларда катта кизиқиши ўйгодти.

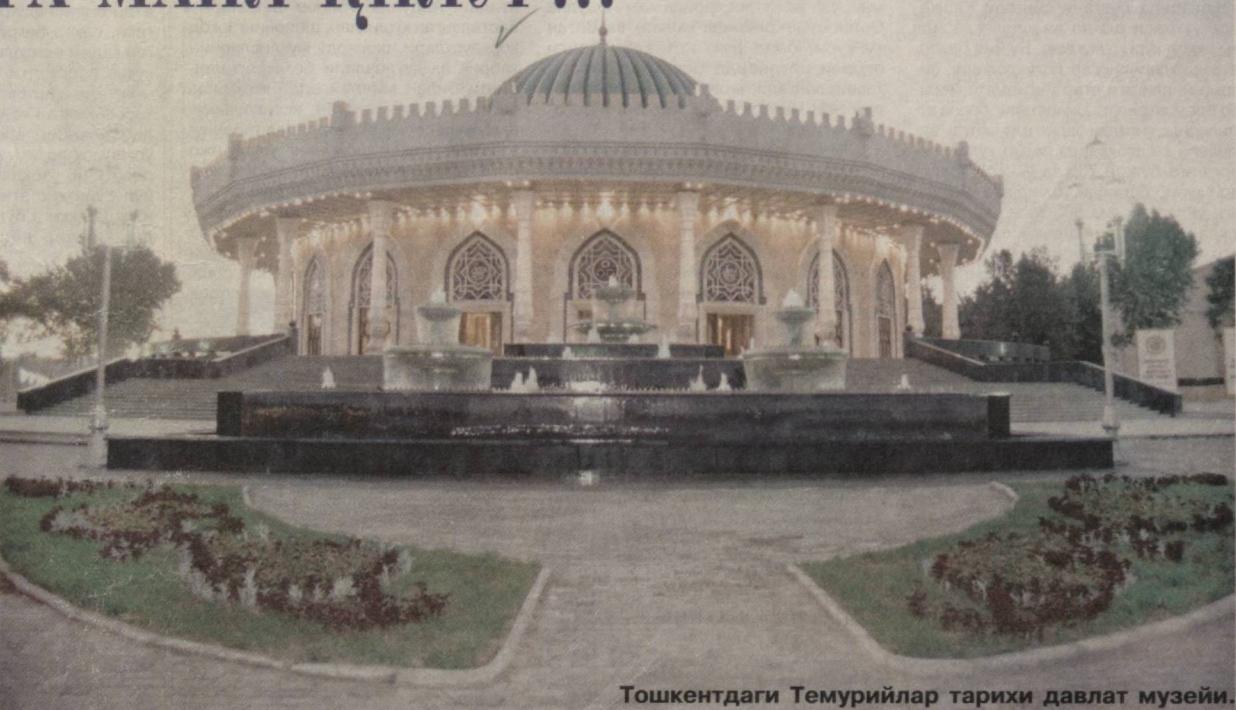
Дилдора Юсуপалиева

БИЛДИРИШ
Шу йилнинг 6 апрель чорчашбаъни союз шаҳарини топтаганини таъсирига юқсанадиган ижоди билан ўз хиссасини кўшиб юллаётган суз санъаткорлари сафида таваллудининг диккатини тортомоқда. Лойлан ишланган турли жонзорлар кўринишидаги ўйинчоқларнинг ёни ёки дум қисмиди, албатта, ҳуштаги булацди. Шунингдек, XIX асрда оид кашталар, миллий либослар ҳам кишига завқ бағишлийди.

Дилдора ТОЖИБОЕВА

Пойтактимиздан ёшлар ижоди саройида Абу Али Ибн Сино таваллудининг 1030 йиллиги муносабати билан ҳалқаро ҳалқ табобати, гўзларлик наумуларни ўрин олган. Айниска, ўзбек ҳалқ ўйинчоқлари кўпчиликнинг диккатини тортомоқда. Лойлан ишланган турли жонзорлар кўринишидаги ўйинчоқларнинг ёни ёки дум қисмиди, албатта, ҳуштаги булацди. Шунингдек, XIX асрда оид кашталар, миллий либослар ҳам кишига завқ бағишлийди.

Ширин ҲОСИЛОВА

Тошкентдаги Темурийлар тарихи давлат музейи.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИ ХУЗУРИДАГИ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИННИГ ФАН ВА ТЕХНИКА, АДАБИЁТ, САНЬАТ ВА МЕЪМОРЧИЛИК СОҲАСИДАГИ ДАВЛАТ МУКОФОТЛАРИ КЕНГАШИДАН

Ўзбекистон Республикасининг фан ва техника, адабиёт, санъат ва меъморчилик соҳаси бўйича 16 та тавсия қабул килинди ва уларнинг барчаси атрофлича кўриб чиқилди.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси хузуридағи Ўзбекистон Республикасининг фан ва техника, адабиёт, санъат ва меъморчилик соҳасидаги давлат мукофотлари кенгаши 2011 йилда бериладиган давлат мукофотлари учун тавсияларни кўпилган марказий газеталарда ўзлон килинди.

2010 йилнинг октябрйидан 2011 йилнинг январигача бўлган муддатда давлат мукофотлари учун фан ва техника соҳаси бўйича 28 та, адабиёт соҳаси бўйича 10 та, санъат

ва меъморчилик соҳаси бўйича 16 та тавсия қабул килинди ва уларнинг барчаси атрофлича кўриб чиқилди.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси хузуридағи Ўзбекистон Республикасининг фан ва техника, адабиёт, санъат ва меъморчилик соҳасидаги давлат мукофотлари кенгаши 2011 йилда бериладиган давлат мукофотлари танловишига кўйидаги ишлар кенг жамоатчилик мухоммасидан ўтказиб чиқилди.

Фан ва техника соҳасида давлат мукофотига:

1. М.П.Юнусов, Т.А.Рахимжонов, Х.А.-Сайдахмедов. Газ ва нефти қайта ишлаш жараёнлари учун махаллий катализаторлар тўғрисидаги низомига мувофиқ, 2011 йилда бериладиган давлат мукофотлари учун тавсияларни қабул килиш жадид 2010 йилнинг октябрь ойда марказий газеталарда ўзлон килинди.

2010 йилнинг октябрйидан 2011 йилнинг январигача бўлган муддатда давлат мукофотлари учун фан ва техника соҳаси бўйича 28 та, адабиёт соҳаси бўйича 10 та, санъат

ва меъморчилик соҳаси бўйича 16 та тавсия қабул килинди ва уларнинг барчаси атрофлича кўриб чиқилди.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси хузуридағи Ўзбекистон Республикасининг фан ва техника, адабиёт, санъат ва меъморчилик соҳасидаги давлат мукофотлари кенгаши 2011 йилда бериладиган давлат мукофотлари танловишига кўйидаги ишлар кенг жамоатчилик мухоммасидан ўтказиб чиқилди.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси хузуридағи Ўзбекистон Республикасининг фан ва техника, адабиёт, санъат ва меъморчилик соҳаси бўйича 16 та тавсия қабул килинди ва уларнинг барчаси атрофлича кўриб чиқилди.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси хузуридағи Ўзбекистон Республикасининг фан ва техника, адабиёт, санъат ва меъморчилик соҳаси бўйича 16 та тавсия қабул килинди ва уларнинг барчаси атрофлича кўриб чиқилди.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси хузуридағи Ўзбекистон Республикасининг фан ва техника, адабиёт, санъат ва меъморчилик соҳаси бўйича 16 та тавсия қабул килинди ва уларнинг барчаси атрофлича кўриб чиқилди.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси хузуридағи Ўзбекистон Республикасининг фан ва техника, адабиёт, санъат ва меъморчилик соҳаси бўйича 16 та тавсия қабул килинди ва уларнинг барчаси атрофлича кўриб чиқилди.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси хузуридағи Ўзбекистон Республикасининг фан ва техника, адабиёт, санъат ва меъморчилик соҳаси бўйича 16 та тавсия қабул килинди ва уларнинг барчаси атрофлича кўриб чиқилди.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси хузуридағи Ўзбекистон Республикасининг фан ва техника, адабиёт, санъат ва меъморчилик соҳаси бўйича 16 та тавсия қабул килинди ва уларнинг барчаси атрофлича кўриб чиқилди.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси хузуридағи Ўзбекистон Республикасининг фан ва техника, адабиёт, санъат ва меъморчилик соҳаси бўйича 16 та тавсия қабул килинди ва уларнинг барчаси атрофлича кўриб чиқилди.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси хузуридағи Ўзбекистон Республикасининг фан ва техника, адабиёт, санъат ва меъморчилик соҳаси бўйича 16 та тавсия қабул килинди ва уларнинг барчаси атрофлича кўриб чиқилди.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси хузуридағи Ўзбекистон Республикасининг фан ва техника, адабиёт, санъат ва меъморчилик соҳаси бўйича 16 та тавсия қабул килинди ва уларнинг барчаси атрофлича

Бошланниши биринчи саҳифада.

Анжуманда Абдулла Орипов миллий маънавиятимиз, адабиётимиз ривожига, ижод ахлига кўрсатадиган доимий эътибири ва замоний тарзига учун Президентимиз Ислом Каримовга миннатдорлик изкор этди. Тадбирда Узбекистон Республикаси Баш вазири ўринбосари А.Арипов иштирок этди.

Атоқли халқ шоириининг таваллуд саҳаси гафисланган таддирлар у туғилиб ўтган Кашидадар вилоятидаги давом этди. Истиқолимизнинг йигирма йилгини муносиб китуб олишига тарафадул кўраётган халқимиз ҳаётидаги бекиё ўзгаришлар, ободончилик ва бунёдкорлик соҳасидаги кенг кўламни ишларни мамлакатимизнинг барча ҳудудларда бўлгани сингари Кашидадар ёваси шаҳар ва қишлоқларда хам яқол кўриш мүмкин. Буй йиҳорда кашадарлар истиклонинг йигирма йиллиги атаб йигирмата мевазор бори гратидилар. Вилоятнинг барча тумандарда янгидан барпо этилаётган замонавий қишлоқларда зарур кулаликларга эга бўлган 735 та ўй-ховлилари курб берилди. Хозир ана шундай янги ўйлардан янга 805 таси кад кутармоқда. Истиқолимизнинг йигирма йиллиги байрами кунлари бу янги ховлиларнинг аксариятида ўй тўйлари бўлиб ўтади. Наврӯз байрами арафасида вилюята халқимиз фаронволигига хизмат килучи, одамларни иш билан таъминлови бир юз ўттидан зиёд янги бино ва иншоот ўйдаланишига топширилди. Бу бекиё ўзгаришларнинг хаммаси кўрган кўзни яшатиб, кўнглини ифтихор тўйларига тўйдирди. Истиқолим шуҳукимида бахраманд халқимиз ҳаётидаги бундай яратувчилик ва бунёдкорлик манзаралари ижод ахлига ўз бекиё ўйларни шубҳасиз.

Карши давлат универсitetida шоир таваллудининг етмиш йиллигига багишланган илмий-амалий анжуман-

ни очар экан, университет ректори М. Нормуродов мазкур дориғинунда кўйиллардан бери "Абдулла Орипов сабкорлари" ташкил килиниб, талабалар бадиин адабиёт сир-асрорларидан бевосита баҳраманд этиб келинаёттанини таъкидлади. Профессор Н.Шодмонов Абдулла Орипов ижодининг умуминсоний мөхияти ҳақида мартузда килди. Олий Мажлис депутатлари А. Саидов, З.Мансуров, Г.Эрназарова, Узбекистон халқ шоири, сенатор М. Тоир, ёзувчилар ушумаси раисининг биринчи ўринбосари С.Сайид, У. Азим, "Ўзбекистон" адабиёти ва санъати газетаси баш мухаррири С.Хаким, профессорлар Б.Аминов, У.Уватов ва бошқа ижодкорларининг

молотининг баш омили муаззам адабиётимизнинг умбробойи сарчашмаларидан баҳра олганидадир, — дега таъкидлади. — Шоир дунёни мукаммал кўрмокни истади, ҳаётни дўст мөхридан мосуво темир одамлардан холи кўрмокни оруз килди. Ўз милиатини дунёнинг мутраккий халқлари билан тенг, бақамти кўрмок оруси — шоир шөвриятининг ўқизигини, янни баш лейтмотивини ташкил этиди. Истиқолимиз шарофати билан шоирнинг асрлари дунёнинг кўплаб тилларига таржими килини ва эътироф қозонди".

Ижодий кечада жамоатчилик номидан сўзга чиқсан вилоят "Нуроний" жамгармаси раиси Я.Иноятов, шоирлар, олимлар, ёш авлод кавиллари Абдулла Ориповни таваллуд айёми билан муборакбод этилар. Шоир қаламига мансуб "Соҳибкорон", "Жаннатга йўн" драмаларидан саҳналар ижро этилди. Абдулла Орипов шеъларига басталанган кўшиклар, шоирнинг ижодкор дўстларига, шоигуру муслимларинг табрик ва қутловлари бетакор тарзда тасвириланганни, шоир иходи ёш адабиёт учун маҳорат мактаби экани эътироф этилди.

Шундан сўнг Некўз қишлоғида барпо этилаётган янги мевазор бокса Жиззах вилоятининг Бахром туманинг кўчатзорларидан саралаб олиб келинган ёш нишоллар ўтказидил. Бу боғнинг шеърият гулушини айланши учун эзгу тиллар билдирилди. Шоир таҳсил олган Косон туманинди 44-мактабда, Некўз қишлоғига янгидан курилган 90-мактабда хам адабий учрашувлар бўлиб ўтди. Муллатўйи Тошимуҳамедов номидаги вилоят театри фойесида эса танаки мусаввир, Узбекистон санъат арбоби Садриддин Салимовнинг "Сен бахорни соғинмадингим?" номли кўргазмаси ташкил этилди. Мазкур театрда бўлиб ўтган ижодий кечада вилоят ҳокими Нуридин Зайнин атоқли шоирни муборак ёши билан самимий кутлади.

Професор Нурибай Жабборов ўз мързусида "Абдулла Орипов ижодий ка-

мий ҳамроҳ

М.АБДУЛЛАЕВ

"АГЛАДИМКИ, ОЛАМДА ЙОРТ ТАНХО, ВАТАН ТАНХО...

Кўёшга кадалиб қарама, Оёғинг остини кўрмассан. Тангрдан марта бўрама бармассан.

Гумроҳларнинг гуноҳидан ўтингиз, Бир кун келиб қилимисидан ўзлар. Кенглик килинг, керип юринг бутингиз, Орасидан ўтиб турсин тяуляр.

Бу мисралар шоир Ҳол Муҳаммад Ҳасаннинг Тошкентдаги "Akademnashr" нашриёти чо этган янги китобидан. "Устоз Абдулла Орип сабҳатларида илкис хикматли, зарофатли лутф кўлланган чоғлар "шевраг ялантири" ишорасини қилидилар. Ушбу тўртликлар ани ўншадай вазиятларда тугилган. Фақат қоғиляригина каминага тегиши", деб ёзди музалиф китоб сўзбоисида.

Шоирона мулокот ва ўзаро сұхбатлар таассуротлари асосида түғилган тўртликлар фалсафий мушоҳадага бойлиги, фикрлар теранлиги билан китобхонга манзур бўлади, деб ўйлаймиз.

ХОТИРА ТАДБИРИ

Хоразм вилояти мактабларидаги бўлиб ўтган кўрик-тандов таниклиши шоир ва таржими Матназар Абулхаким ижодини ўрганишни кўнларига багишланди. Шоир тўғилиб ўтсан Урганч туманинди Коравул қишлоғига унинг хотира-сига багишлаб адабий кечак ўтказидил. Ёзувчилар ушумаси Ҳоразм вилояти бўлими раҳбари Гавҳар Ибодуллаева, олимлар Ҳамдам Абуллаева, Абдулла Аҳмедов, шоирлар Ошиқ Эркин, Янгибай Кўчкоров ва бошқа ижодкору мухлислар шоирни хотирлаб, унинг шеъларидан ўқидилар.

Таддифда кўрик-тандов голиблари — О.Ваисова, Д.Жуманийзова, Н.Аллаёрова, З.Давлатова, С.Раззоқова махсус диплом билан тақдирланди.

Матбуот анжуманида сўзга чиқсан рус православ черкови Тошкент ва Ўрта Осиё Епархиаси Митрополит Владимир ҳозир мамлакатимизда қирқдан ортиқ рус православ черкови фаолият юритаёттани, мусулмон ва православ жамоалари ўтасидан мустаҳкам, ишончли, дўстона муносабатлар ўрнитилини хосисида миннатдорлик изкор этиди.

Матбуот анжуманида немис евангелий-лютеран черкови Епископи Корней Вибе, Рим католик черкови Епископи Еже Мацулович, арман аристот Черкови роҳиб Артак Лореци сўзга чиқиб, юртимиздаги тинчлик ва барқарорлик, турли дин ва вакилларининг жамиятимиз равнаваҳид муносиб ҳисса кўшаштани, энг асосийи, ўзаро багриенглиг ва аҳлилика ҳаёт кечираётганларни эътироф этиб, буларнинг барчasi мамлакат раҳбарни юритаётган одилона сиёсат натижаси эканини алоҳида таълиmlадilar.

Анжуманда Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Марказида Тошкент Ислом университети ва Ўзбекистон Мусулмонлари идорасида қарашни ўқув мусассаларни, худийи синагогида, православ семинарийасида ва буддийлик ишодатхонасида турли учрашув ва анжуман-

ни очар экан, университет ректори М. Нормуродов мазкур дориғинунда кўйиллардан бери "Абдулла Орипов сабкорлари" ташкил килиниб, талабалар бадиин адабиёт сир-асрорларидан бевосита баҳраманд этиб келинаёттанини таъкидлади. Профессор Н.Шодмонов Абдулла Орипов ижодининг умуминсоний мөхияти ҳақида мартузда килди. Олий Мажлис депутатлари А. Саидов, З.Мансуров, Г.Эрназарова, Узбекистон халқ шоири, сенатор М. Тоир, ёзувчилар ушумаси раисининг биринчи ўринбосари С.Сайид, У. Азим, "Ўзбекистон" адабиёти ва санъати газетаси баш мухаррири С.Хаким, профессорлар Б.Аминов, У.Уватов ва бошқа ижодкорларининг

молотининг баш омили муаззам адабиётимизнинг умбробойи сарчашмаларидан баҳра олганидадир, — дега таъкидлади.

— Шоир дунёни мукаммал кўрмокни истади, ҳаётни дўст мөхридан мосуво темир одамлардан холи кўрмокни оруз килди. Ўз милиатини дунёнинг мутраккий халқлари билан тенг, бақамти кўрмок оруси — шоир шөвриятининг ўқизигини, янни баш лейтмотивини ташкил этиди. Истиқолимиз шарофати билан шоирнинг асрлари дунёнинг кўплаб тилларига таржими килини ва эътироф қозонди".

Нормурод НОРҚОБИЛОВ

САҲРО БАҒРИДАГИ ҚАДИМ ҚАЛЪАЛАР

Тунни Ақачақўл бўйидаги ўтовда ўтказиб, эртаси тонгданоқ саҳро бағридаги қадим қалъалар томон йўл олдик. Эллиқальва тумани маркази Бўстондан чиқиб, Кизилкум этагига етишимиз билан кўз ўнгимизда бир неча қадим қалъа ва кўргон харобалари намоён бўлди. Агар биргина шу туман ҳудудида эллиқдан ортиқ қалъа мавжудлигини хисобга оладиган бўлсан, бугун саҳро бағридаги қалъалар сони иккى ўздан ошиб, уч юзга яқинлашиб қолса, ажаб эмас. Улар саҳро кенглигига бамисли мозийдан қолган тут ўянглиг кўкка бўй чўзиб турибди.

Биз кора тортиб бораётган Кўргон қалъаларда аша шулардан бирни. Янининг турт бурчаги боришимиз билан ўтимидан эртак сўзлаб берадигандек эди гўё. Бирор бис қалъага автоулвода зумда этиб бориши фикридан воз кечид. Негани, саҳро бағрида комат керип турган қадим ёдгорликлар — юртимизнинг мустаҳкам бордош беролмай, анчагина емирилган. Ахир, қалъа кечаги ёки ундан олдин ўтган асрарда мемориин ишоот эмас, унинг бунёд этилиши даври эрамизда бориши фикридан воз кечид. Негани, саҳро бағрида комат керип турган қадим ёдгорликлар — юртимизнинг мустаҳкам бордош беролмай, анчагина емирилган. Ахир, қалъа кечаги ёки ундан олдин ўтган асрарда мемориин ишоот эмас, унинг бунёд этилиши даври эрамизда бориши фикридан воз кечид. Негани, саҳро бағрида комат керип турган қадим ёдгорликлар — юртимизнинг мустаҳкам бордош беролмай, анчагина емирилган. Ахир, қалъа кечаги ёки ундан олдин ўтган асрарда мемориин ишоот эмас, унинг бунёд этилиши даври эрамизда бориши фикридан воз кечид. Негани, саҳро бағрида комат керип турган қадим ёдгорликлар — юртимизнинг мустаҳкам бордош беролмай, анчагина емирилган. Ахир, қалъа кечаги ёки ундан олдин ўтган асрарда мемориин ишоот эмас, унинг бунёд этилиши даври эрамизда бориши фикридан воз кечид. Негани, саҳро бағрида комат керип турган қадим ёдгорликлар — юртимизнинг мустаҳкам бордош беролмай, анчагина емирилган. Ахир, қалъа кечаги ёки ундан олдин ўтган асрарда мемориин ишоот эмас, унинг бунёд этилиши даври эрамизда бориши фикридан воз кечид. Негани, саҳро бағрида комат керип турган қадим ёдгорликлар — юртимизнинг мустаҳкам бордош беролмай, анчагина емирилган. Ахир, қалъа кечаги ёки ундан олдин ўтган асрарда мемориин ишоот эмас, унинг бунёд этилиши даври эрамизда бориши фикридан воз кечид. Негани, саҳро бағрида комат керип турган қадим ёдгорликлар — юртимизнинг мустаҳкам бордош беролмай, анчагина емирилган. Ахир, қалъа кечаги ёки ундан олдин ўтган асрарда мемориин ишоот эмас, унинг бунёд этилиши даври эрамизда бориши фикридан воз кечид. Негани, саҳро бағрида комат керип турган қадим ёдгорликлар — юртимизнинг мустаҳкам бордош беролмай, анчагина емирилган. Ахир, қалъа кечаги ёки ундан олдин ўтган асрарда мемориин ишоот эмас, унинг бунёд этилиши даври эрамизда бориши фикридан воз кечид. Негани, саҳро бағрида комат керип турган қадим ёдгорликлар — юртимизнинг мустаҳкам бордош беролмай, анчагина емирилган. Ахир, қалъа кечаги ёки ундан олдин ўтган асрарда мемориин ишоот эмас, унинг бунёд этилиши даври эрамизда бориши фикридан воз кечид. Негани, саҳро бағрида комат керип турган қадим ёдгорликлар — юртимизнинг мустаҳкам бордош беролмай, анчагина емирилган. Ахир, қалъа кечаги ёки ундан олдин ўтган асрарда мемориин ишоот эмас, унинг бунёд этилиши даври эрамизда бориши фикридан воз кечид. Негани, саҳро бағрида комат керип турган қадим ёдгорликлар — юртимизнинг мустаҳкам бордош беролмай, анчагина емирилган. Ахир, қалъа кечаги ёки ундан олдин ўтган асрарда мемориин ишоот эмас, унинг бунёд этилиши даври эрамизда бориши фикридан воз кечид. Негани, саҳро бағрида комат керип турган қадим ёдгорликлар — юртимизнинг мустаҳкам бордош беролмай, анчагина емирилган. Ахир, қалъа кечаги ёки ундан олдин ўтган асрарда мемориин ишоот эмас, унинг бунёд этилиши даври эрамизда бориши фикридан воз кечид. Негани, саҳро бағрида комат керип турган қадим ёдгорликлар — юртимизнинг мустаҳкам бордош беролмай, анчагина емирилган. Ахир, қалъа кечаги ёки ундан олдин ўтган асрарда мемориин ишоот эмас, унинг бунёд этилиши даври эрамизда бориши фикридан воз кечид. Негани, саҳро бағрида комат керип турган қадим ёдгорликлар — юртимизнинг мустаҳкам бордош беролмай, анчагина емирилган. Ахир, қалъа кечаги ёки ундан олдин ўтган асрарда мемориин ишоот эмас, унинг бунёд этилиши даври эрамизда бориши фикридан воз кечид. Негани, саҳро бағрида комат керип турган қадим ёдгорликлар — юртимизнинг мустаҳкам бордош беролмай, анчагина емирилган. Ахир, қалъа кечаги ёки ундан олдин ўтган асрарда мемориин ишоот эмас, унинг бунёд этилиши даври эрамизда бориши фикридан воз кечид. Негани, саҳро бағрида комат керип турган қадим ёдгорликлар — юртимизнинг мустаҳкам бордош беролмай, анчагина емирилган. Ахир, қалъа кечаги ёки ундан олдин ўтган асрарда мемориин ишоот эмас, унинг бунёд этилиши даври эрамизда бориши фикри

ЖОНИНГДАН АЗИЗДИР МУҚАДДАС ШУ ЭЛ

НАБИРАЛАР ҚҮШИФИ

Тиниқ бир шишага үхшайи күнгил,
Тузатиб бўлмагай синса дарзларин.
Куч — адолатлайдур, буни англао
Кунт билан ўргангин ҳёт дарсларин.
Ҳаёт асли тарих, илму урофидир,
Бобом Амир Темур Соҳибқиронид.

Жонингдан азиздир муқаддас шу эл,
Иймон кўзларга нур, дилларга чирой.
Оламга жаҳонти берган бу юртдан
Гёҳ ҳикоялар айлар Оқсарой.
Шунданини, гурумим, орим осмонидир,
Бобом Амир Темур Соҳибқиронид.

Боги Дилкуюшою боги Чинорлар,
Насими қалбларга ҳаволар берур.
Маскаду мадраса — обод манзиллар.
Ҳар гинти Ҳақ деган садолар берур,
Самарқанд ҳам қадим, ҳам нақирионид,
Бобом Амир Темур Соҳибқиронид.

Фалак сирларини айлади у ҳал,
Ҳам султон, ҳам устод Мирзо Улуғбек.
Ҳазрат Навоийнинг сўлари ҳақидир,
“Ки олам кўрмади султон анингдек”.
Бу ҳам ҳар үзбекка шаватлар, шонидир,
Бобом Амир Темур Соҳибқиронид.

Халолу покликда ҳикмат кўп азал,
Буни тушунгайлар қалби нодирлар.
“Тузуклар”дан сабок олганни учун
Олами лол этди Мирзо Бўлурлар.
Ўйласам, ҳар биря битта достонидир,
Бобом Амир Темур Соҳибқиронид.

Дерлар кўкларга бўй тўғайлар дарах.
Агар омон бўлса илдиз мукаррам.
Шурун оғимда янгар бир хитоб,
Миллатнинг дардига дармон бўл, болам.
Билдим, ҳар қиши бир Ўзбекистонидир,
Бобом Амир Темур Соҳибқиронид.

Муаззаз дарёлар оқгайлар тўлиб,
Шамси тальят эрур орзу дегани.
Элу Ватан деган зотлар бордурки,
Умри кўёш янглиг маңгу дегани.
Англадим, бу ҳикмат жонимга жонидир,
Бобом Амир Темур Соҳибқиронид.

Пешонангта тулпор битса чопиб юр,
Ўзлигиниң иўқотма ҳеч, топиб юр,
Кулагин, алам эшиклини ёпиб юр,
Ҳеч колмасни дилла қадар-армонинг,
Элга неъмат бўлсин давру давронинг.

Бирни қўйиб, бутун мингни урсанг ҳам,
Қўлинг чўзиб, юлдуз ушлаб турсанг ҳам,
Искандар кўрмаган бахтни кўрсанг ҳам,
Сендан ортда қолар қасру айвонинг,
Элга неъмат бўлсин давру давронинг.

Бобомурод ЭРАЛИЕВ

ҲАМАЛ ВАСФИ

Оқ булат сузид юрар. Яшил қабо кияр боғ,
Ой чиққандо дараҳтлар ширин ҳаёлга чўмар.
Ўтлар узра чопқиллаб баҳорнинг эркатои
Далалару боғларни ажаб инфорга кўмар.

Муҳаббатта ўйлочи очиб юр, қўнгилни
Тоғларнинг шовқинини олиб келган селларни,
Дилла меҳмон йўлчалин, завқио шаштинг ол.
Бойчечак, чумомалар томошага чиққанда

Майли, сен ҳам уларнинг даврасида бирга қол!

Йигит қалбидо олов, қиз дилда бир титрок.

Кир-адирлар товланар ойноманинг багрида
Кани, сен ҳам чиқсанг-чи, саир қил хаёл суреб.
Хушхабар етказай деб учуб кетган чопардек,
Шамол ҳам ўтиб кетар аргумони елдириб.

Ойномани олиб бер ойномаси ўйк қизга.

Богни айланиб юрар паризод минган дулдул.

«Матбуот тарқатувчи» АК. – Ўзбекистон Республикаси вақтли матбуот нашрларига обуна бўлинг.

Майсаларни қариндоши бил кўнглинига,
Тиргак бўлгин ота-онага, синглинига,
Ҳалол луқма туғсанг қызинга, ўғлинига,
Олисларга еттай умри қарвонинг,
Элга неъмат бўлсин давру давронинг.

Эришсанг гар бир мунаввар номга сен,
Ёғулар куй юрак деган жомга сен,
Ногоҳ тушуб қолсанг зулмат-шомга сен,
Ҳақ деб ёнсин қалб деган хонумонинг,
Элга неъмат бўлсин давру давронинг.

Алллар каби аслининг хўб кўрсатгин,
Шердай бўлни, наслининг хўб кўрсатгин,
Сўлмайдиган фаслининг хўб кўрсатгин,
Такрор-такрор бўлмайди вакт-имконинг,
Элга неъмат бўлсин давру давронинг.

Дилдан дарс үқарми, дилдан безорлар,
Алар бир ғаминги айлар ҳазорлар,
Қийналсан, мендан кўн чекар озорлар,
Азиз сингилларим — қалдирғочларим.

Менин мендан ортиқ ўйлади улар,
Шунданини, дилимда мудом ёғуллар,
Бор бўлса дунёда меҳри эзулар,
Азиз сингилларим — қалдирғочларим.

Дарду аламларнинг байроги менни,
Армону ҳижронга бойроги менни,
Чарху қажақторнинг қайроғи менни,
Азиз сингилларим — қалдирғочларим.

Ухласан, кўёшлан порлоқ тушимиз,
Ўйғонсан, оп-оидин ўйим-шумизсан,
Қизим кўзларидан боқсан кушимиз,
Азиз сингилларим — қалдирғочларим.

Биттагайм дунёниг ташвиши, охи,
Кўп ўйқаб боролмам, кимнинг гунохи,
Мунис нигоҳларни эслайман тоғи,
Азиз сингилларим — қалдирғочларим.

Тангрим, не қўшардим дунё нақлига,
Доним акаларнинг келмас ақлига,
Умру саодат бер сингил аҳлига,
Азиз сингилларим — қалдирғочларим.

Руҳинги яйратади очилган тул-лолалар,
Осмон ерга тушимрас қалдироқлар тошини.
Севган қизини қўмасб ҳат жўнатар болалар,
Қизлар ўқиб кўрганда чимирса ҳам қошини.

Бир энтиқиб оласан қўнгил бериб ялпизга.

Майли, шамол бўлиб сен айланиб юр кенгликда,
Боғларнинг күш атрини, ифорни олиб уч.
Ўмбалоқ ошиб ўйна, алирларда ёнбоила,
Бинафшани тонганде синглингдек эркалаб куч!

Сени маст айламасму қызғалдо тутган қадаҳ?

Қара, борлиқ соғинган аллақачон баҳорни,
Сўмок ўйлар кўз тикар ошиғини кутгандек.
Кувонганин билсайдинг жилғалару ахорни,
Фаройиб нималардир содир бўлиб ўттандек.

Болалар камалакни кўриб дейишар ваҳ-ваҳ.

Қалдирғочлар вижирлаб баҳордан берар дарак,
Ёмир севалаб ўтар майнингни ва нахмуш.
Шошқалоқ қўклам ҳиди ҳовлига оқиб кирад,
Қандай ажойиб бўлар кечалари кўрсанг туш.

Бирнаса билдирилмасдан гуллаб кетар ҳаммәқ.

Чумолилар чувоқда ўйл олар қатор-қатор,
Шуидайда нимани ҳам ташнидилар инита.
Бешиктерватар тунда бешинини бўш кўриб,
Совчиларни кутади ёғлонимас, чинига.

Нече кунки, булбул ҳам гул билан апок-чапоқ.

Яйловларда уюрлар киншияди ойдинликда,
Бир-бирини кувлашиб, ўйноклади ўтламай.
Тун парласи қайрилар. Еришиб борар осмон,
Бундайни саҳарларни бирор кўрганинни.

Сирлашиб, қах-қах урар читтигулга читтигул.

Жонзотлар қишидан чиқиб олганига қувониб,
Майсаларга сўйканар, кўм-кўм осмонга қарар.
Чумчуклар учиб-кўниб, кулоқни ер шомгача,
Анхор бўйида ўйчан толлар сочини тарар.

Богни айланиб юрар паризод минган дулдул.

Менинг исимим — Фарангис. Сизга гаройиб
бир воҳеани айтиб бермоқчиман.

Ўша йилла ёттинчи синфда ўйирдим. Бир
куни кечқурун дадам, эртага Жиззахга бориб
келаман, деб қолди ойимга. Бизнес ишларининг
бир қисми Жиззахдаги қурилиш гипоси
ишлаб чиқарувчи корхона билан bogлиq эди.
Дарҳол эргашиди.

— Менин ҳам ола кетинг, дада!
— Жиззахда нима бор сенга? Узок ўйл,
чаржайсан.

— Бир янги синфдошим бор, якинда Жиззах
захадан кўчуб келишишибди. Жиззахни, Фориш,
Зомин деган жойларни шундай маҳтайдикни
одамнинг ҳаваси келади. Дадажон, бирга оп-
кетинг, илтимос!

Дадам йўқ деблемади, дарҳол кўнди. Эртага
лаб гира-шира коронгуда ўйдан чиқиди. Ҳаво
булут бўлса-да, ёғингчалик йўқ, ўллар куруқ
эди. Биз шахардади чиқиб, катта ўйла тушуб
олганимиздан сўнг дадам “Жигули”нинг тез-
лигини ошириди. Мансиз сари гиззилаб елиб
кетдик. Мен орқа томондаги ўринидан кўшилди.
Негадир якини Икром ўрис деб ҳам аташаркан.

— Бўлиши мумкин эмас! Қаердалиги таҳ-
минан ёдимиди эди. Лекин ўша ерлар бийдай
дала бўлиб қолибди. Ярин кунда шундай катта
бинони тўстадан бузиб, ўрнини текислаб,
шудгорлаб қўйишлари мумкинмас-ку...

Индамадим. Нима ҳам дердим. Дадам бил-
масалар, мен кѣйдан билай...

— дедим.

— Нега, қизим?

— Жиззах сомсаға келаялти.

Дадам сомсаға тагидаги қандайдир ниятим-

ни англадими, ортиқча гап қотмади. Фақат,

“ўқишинг нима бўлади”, деди иқиланиброк,

* * *

Тонгда йўлга тушдик. Бу гал мен атрофда-

ги манзарага беларво эдим. Шахардан

чиққа, ярим соатлар ўтгач, бир милиция

постига ўтгач.

— Йигиён, — деди дадам.

Постдан ўтгач, “Мазда” мизнинг тезлиги

ошиди. Ўнда дадамиди.

— Ассалом! Йигиён, — деди дадам.

Кария алиқ олди-да, мени

нарироқчача олиб кетасани,

деди.

— Бемалол!

— Катта йўлдан ўнг томон-

га кайриламизда, бир-иккича

майли, амаки.

Кария дадамиди.

— Йигиён, — деди дадам.

Кария дадамиди.

— Ассалом, яшни ўнга кетасани,

майли, амаки.

Кария дадамиди.

— Йигиён, — деди дадам.

Кария дадамиди.

